

NYT
BABEL

#13

JUL 2017

Leder

Folkekirken har en udviklingsfond, og denne fond har en vision: Dåbsprocenten skal vendes, kontakten mellem unge og kirke efter konfirmationen skal forbedres, og så skal dørtrinnet mellem kirken og det øvrige samfund sænkes, så kirken opleves som åben og gæstfri af flest muligt.

Til dette formål efterlyser fonden "projekter" – disse skal bl.a. gøre det lettere for forældre at vælge dåben til. Jeg forstår nok meningen eller måske ikke – med lettere, menes der da, at det skal gøres mere tillokkende at blive døbt til Jesu Kristi død og opstandelse? Eller menes der, at der skal missioneres mere? Eller skal der skrives flere foldere om, at det er dejligt at blive en del af en stor historie og en sammenhæng? Når denne vision efterfølges af den noget flokuløse vision om at dørtrinnet til folkekirken skal sænkes, så bliver man lidt mistænksom. Menes der simpelthen, at der skal pilles ved dåbens indhold? Skal kvantitet afløse kvalitet? Skal der ikke mere tales om synd og nåde?

Det er ikke let at vide. Det burde jo sådan set bare være folkekirkens formål at forkynde menneskets fattigdom og Kristus som frelser og derpå døbe alle dem, der ønsker at høre denne frelser til for at blive rig ved ham. Er det med sådanne store bogstaver, der menes, at man skal tale om dåben, så skal det hilses meget velkommen; men vi fornemmer, at det snarere har noget at gøre med, at dåbens betydning skal pakkes ind i nogle livsfilosofiske fraser. Men man kan da håbe, at vi tager fejl.

Vi stiller os også lidt tvivlende over for, at sådan noget som dåbsprocent kan løses med et "projekt". Er det ikke et langt sejt træk, der skal til? Er det ikke mennesker, der tør være tydelige omkring deres tro på Jesus Kristus som frelser, der skal til? Som tør stå op midt i en åndelig ørken og sige: "Omvend jer og tro på evangeliet!" Er det ikke præster og menigheder, der brænder med evangeliets ild, og som ikke skammer sig over evangeliet og dåben, men bærer disse frem og sætter dem på stage? Er det ikke kun sandfærdig tale om menneskelivet, som et liv der mangler noget, som er brudt og ikke kan selv, der kan få folk til at tørste efter dåben? Kan længsel efter Gud fremkaldes ved et projekt? Blæser Helligånden i sidste ende ikke, hvorhen den vil?

Også med hensyn til kontakten mellem kirke og unge efter konfirmationen mener fonden, at der bør gøres noget. Der er vel ikke noget i vejen for, at lokale kirker kan holde efterkonfirmationslejr, kirkehøjskole for unge, teensang og hvad der nu ellers allerede er. Det er da fint at give flere penge til sådan noget. Siden der også er gymnasiepræster og universitetspræster samt diverse fora som Studenterkredsen, studentermenigheder og Tidehvervs sommermøde, som frekventeres af mange unge (dog uden statstilskud), samt Ukirke og natkirke, vil jeg da mene, at de unge er passet op med præster og kirke i alle ender og kanter. Tankevækkende er det dog, at alt dette i de 20-30 år det har eksisteret åbenbart ikke har formået at fastholde denne kontakt til udviklingsfondens tilfredsstillelse. Det står dog fast, at flertallet af etniske danskere stadig holder sig til folkekirken.

Det tredje fokusområde retter sig generelt mod at sænke dørtrinnets højde ind til kirken. Både for mennesker af dansk afstamning og mennesker, der kommer til landet – evt. med en anden tro – kan folkekirken opleves som et anderledes og fremmed sted. Den oplevelse vil Udviklingsfonden gerne ændre på ved at støtte projekter, der har en åben og gæstfri kirke som mål.

Det er en mærkelig præmis, at kirken ikke skulle være åben og dørtærsklen lav. Kirkerne er nemme at kende i landskabet. De fleste steder er der gudstjenester hver søndag. Man kan gå ind og være med og gå igen, og hvis man ønsker at være anonym, kan man være det – noget man faktisk sætter ganske stor pris på, når man har været til gudstjeneste i USA, hvor alle nye opfordres til at rejse sig op og sige lidt om sig selv under gudstjenesten. Hvis man er mere til foredrag eller kor (både for voksne og børn i alle aldre) kan man gå til det. Ofte gratis eller meget billigt. Eller man kan gratis deltage i studiekredse og litteraturkredse. Man kan være med i sorggrupper, man kan få besøg af præsten eller man kan bede om en sjælesorgssamtale. Man kan være med i strikkeklub, madklub, babysalmesang og børnegudstjenester med billig mad, og hvis man ikke er medlem, kræves man ikke til regnskab for det. Man kan endda få sine børn døbt og konfirmeret uden at være med til at betale. Det er da generøst og åbent.

Så er der den sædvanlige gamle travet med at kirkerummet-salmerne-bibelen-præstekjolen og hvad ved jeg er fremmedgørende. Det har resulteret i adskillige friske tiltag som rytmske salmer i letforståeligt sprog, sækkestole i stedet for kirkebænke, balloner og hånddukker (også til voksne) præster der kører på skateboard i deres præstekjoler, nyoversættelser af bibelen til moderne sprog, alskens ”alternative” gudstjenester, andre religioners forkyndere og ”kulturpersonligheder” der inviteres til at ”prædike”, nadvertapas og meget mere. Hvis vi skal blive ved med at sænke tærsklen, ender vi snart i katakomberne.

Er det egentlig undersøgt om alle disse tiltag har fået flere til at komme til tro på Jesus Kristus? Har det vendt dåbstallet? Kommer de begejstrede, der overværede pink vibes og spiste kalvehjerte på en bund af havtorn i domkirken i Århus virkelig til tro, og har

det sænket kristendommens "tærskel" at man lukker antikrist ind i kirken i form af dødsmetalkoncerter?

Er det løsningen at sekularisere kristendom og gudstjeneste yderligere? Viser erfaringer fra fx Tyskland og England os, at det er løsningen? Nej tværtimod! I et interview i Kristeligt Dagblad den 29. maj, udtaler professor i kirkehistorie ved universitetet i Göttingen, Thomas Kaufmann, at Den lutherske kirke i stedet for at stå på mål for sin teologiske arv, har travlt med at omfavne det moderne samfund i panik over den dommedagsstemning, der hersker angående kirkens fremtid. Kaufmann mener, at kirken går fejl i dette forsøg på at agere medkultur. Kirken skulle i stedet agere modkultur. Det er en gammel indsigt. "Kirken i en hast forgår om den fod vil flytte", skriver Grundtvig. Alt i verden forandrer sig, men kirken skal stå stille. Den skal gentage sig selv. Den skal holde fast ved evighedsordet. Således skriver Rudolph Arendt, (Og de begyndte at være glade, Aros, 1989) at kirken, hvis den for at holde sig ny og tidssvarende begynder at finde på nyt i stedet for at stå fast, så er den affældig. Gentagelse er ikke uden videre tegn på alderdom og forandring er ikke uden videre tegn på liv. Således, skriver Arendt, er det et tegn på liv, at kirken ikke bliver træt af gentagelsen, og et tegn på død, når der råbes på nyt.

Alt dette projektmageri lugter langt væk af, at kirkeinstitutionen er blevet sit eget formål, snarere end den korsfæstede og opstandne, Kirkens Herre, Jesus Kristus. Han kan rigtignok se så myg og kedelig ud. Men han er alt, vi har. Det vil kirken for det meste ikke stille sig tilfreds med. Det forekommer for fattigt. Man vil gerne have mere at byde på. Og det har kirken da også: sammenhængskraft, klimakamp, kunst og kultur. Det er den rige kirke, skriver Niels Grønkjær i en prædiken til 23. s.e.t. De lange geandters kristendom, kalder han det. Disse lange geandter bliver så glade, når dem der ellers er ligeglade med kirken nikker anerkendende til den. Men det er ikke klimaarbejde, der er kirkens rigdom. Det er ham, der gjorde sig fattig, for at vi kunne blive rige. Det er ham der er vores rigdom. Han er alt, hvad kirken skal leve af.

Det er muligvis velment med denne fond og dens visioner. Vi kunne dog godt savne noget mere evangelisk frimodighed. Det er ødelæggende at arbejde ud fra det åg, der hedder: "Folk kommer ikke i kirke. Gør noget!" Vi skal ikke skræmmes og skræmme for kirkens skyld. Ja, vi gør slet ikke noget af det vi gør for kirkens skyld, men for Kristi skyld. Hvorfor er det, at så mange provstikonventer, stiftsvisioner og kirkeministerielle skrivelser mm. går ud på, at man skal have forevist skræmmende statistikker m.v., som viser, hvor skidt det hele går? Tror man, det er motiverende for os som præster?

Vi går typisk bare nedtrykte hjem og sover efter at have fået sådan en omgang serveret. Det er ikke det, der får os til at udtænke geniale nye idéer eller giver den fornødne energi til at fremstå tilstrækkelig karismatisk og opildnet til, at folk synes, vi er noget ved at høre på. Tværtimod.

Tal dog kirken og Kristus op i stedet. Indgyd præsterne den evangeliske trøst og det mod, der skal til at gå ud i alverden med de to små ting der er kirkens eneste berettigelse og rigdom og række trøst og håb videre. Ellers vil den negative spiral fortsætte.

Alle vore trofaste læsere ønskes en frydefuld og velsignet sommer!

Om tillid

af Jens Olaf Pepke Pedersen

Tillid mistes ved ufrihed, som i DDR-udgaven af socialismen, hvor samfundet var baseret på, at staten havde mistillid til borgerne, som derfor alle havde mistillid til hinanden. Tillid mistes også ved utryghed. I Los Angeles har kun 10 procent af indbyggerne tillid til personer, de ikke kender. I New York kan tillid ligefrem være strafbart, som da en dansk kvinde for nogle år siden blev arresteret, fordi hun havde efterladt sit barn i en barnevogn udenfor vinduet i den restaurant, hvor hun sad og fik en kop kaffe. Tilliden falder også i multikulturelle samfund.

I modsætning til amerikanske storbyboere har vi danskere historisk set haft en høj grad af tillid også til andre mennesker end vore naboer. Faktisk har danskerne verdensrekord i tillid med næsten 80 procent, der har tillid til andre, mod 68 procent af svenskerne og kun 37 procent af tyskerne. I mange afrikanske lande er tillid til andre nærmest helt fraværende – i Tanzania, Uganda og Zimbabwe har under 8 procent tillid til andre, og i Ghana er det mindre end 5 procent. Den høje tillid har bl.a. været en forudsætning for velfærdstaten, fordi den bygger på, at vi giver vores penge til folk, vi ikke kender, og derfor er nødt til at tro på, at modtagerne rent faktisk har brug for pengene. Det er også en forudsætning for vores velstand, fordi tillid betyder, at vi ikke skal bruge store midler på konstant at sikre og beskytte os.

Tillid er således en samfundsressource, men den er ikke uudtømmelig eller vedvarende, for når den forsvinder, kan vi ikke bare politisk vedtage, at vi skal have mere tillid til hinanden. Det er nemt nok at se, når en fejlslagen politik ødelægger naturen eller miljøet, men det er langt sværere at se, når den ødelægger samfundets immaterielle ressourcer. I de sidste årtier har vi imidlertid drevet rovdrift på tillidsressourcen.

Nogle af tegnene på manglende tillid er mere synlige end andre. Det er meget synligt, når vi sætter betonafspærringer op overalt, når ulåste skraldebiler betragtes som en terrorrisiko, og når politiet skal tage sig af opgaver, der var helt utænkelige for blot få år siden, som at beskytte en borgmester i Odense, en hjemmehjælper i Korsør, et Luciaoptog i Århus eller en jødisk butik i København.

På ganske få år er det endda blevet normalt, at vi skal beskyttes ved helt dagligdags begivenheder, som motionsløb og koncerter, hvor vi ellers burde kunne føle os sikre og trygge. Tungt bevæbnede soldater og politibetjente er blevet normalbilledet i mange europæiske storbyer. Frankrig har været i undtagelsestilstand siden 2015, og for nylig var der 50.000 soldater på gaderne for at sikre, at et demokratisk valg kunne afholdes.

Herhjemme er der også rejst politisk krav om at danske soldater skal overtage opgaver med at bevogte terrormål.

Det er en selvforstærkende proces, for de mange nye opgaver til politiet betyder, at tusindvis af forbrydelser hverken bliver efterforsket eller opklaret. Derfor oplever borgerne nu oftere og oftere, at politiet ikke kommer, når der er brug for dem, og selvom de kommer, har de ikke tid til at gøre noget ved sagen.

Engang var vi stolte over, at vore politikere kunne færdes frit iblandt os, og at enhver kunne gå direkte ind og sætte sig på tilhørerpladserne i Folketinget. I dag er Christiansborg omdannet til en regulær fæstning, og centrale politikere er udstyret med livvagter døgnet rundt.

I min egen verden har jeg i de seneste år oplevet tydelige forandringer. Da vi i Allerød havde besøg af politikeren Naser Khader, måtte han beskyttes af ti betjente med maskinpistoler og skudsikre veste, selvom mødet blev holdt i den lokale kirke.

Vi har landsrekord i indbrud, og i Blovstrød er der årligt indbrud i hvert ottende hus. Nettobutikken har ikke længere åbent til kl. 22, men lukker kl. 20, fordi de ansatte føler sig utrygge om aftenen. Kvickly har fået en fast vagt i butikken sidst på dagen, og ældre bekendte føler sig utrygge ved at gå rund i byen. På den nærliggende Kokkedal station, hvor en indvandrerbande i årevis har terroriseret området, har 7-Eleven-kiosken efter klokken 19 kun salg gennem en lille låge. Børn og ældre tør ikke længere bruge stationen, og selvom DSB i to omgange har indsat vagtværn, måtte man opgive igen, fordi man ikke kunne håndtere indvandrerne. Politiet har ikke ressourcer til at klare opgaven, og nu er politikernes seneste initiativ at indsætte et privat vagtværn.

Tidligere i år måtte en af mine gæstestuderende med centraleuropæisk baggrund aflyse et vejledermøde, fordi han helt uprovokeret var blevet overfaldet en indvandrer et par dage forinden. Det, der overraskede ham mest var, at det skete en søndag formiddag i et område, som han troede var trygt at færdes i. Han blev syet sammen igen, men det bliver hans tillid til det danske samfund næppe.

I foråret førte et sammenstød mellem to kriminelle indvandrerbander i Allerød til, at der blev skudt i et boligområde midt mellem legende børn. Det kom som en stor overraskelse for de beboere, der havde valgt at lukke øjnene for den kriminalitet der forgik i deres eget kvarter. Herefter fik kommunen i hast arrangeret en "tryghedsvandring" i bydelen, hvad der blot gjorde utrygheden endnu større. En deltager beskrev det således: "Ved tryghedsvandringen møder politidirektøren op med 6-8 tungt bevæbnede betjente med skudsikre veste som løbende undersøger området for trusler under vandringen. Han turde tydeligvis ikke være der uden beskyttelse og ville absolut ingen forbedring garantere. Det føles ikke særligt trygt når de professionelle opfører sig sådan."

Tillid er ikke kun et spørgsmål om tillid borgerne imellem, men også i forhold til institutioner, politiske partier og pressen og er en del af det, der kaldes social kapital. Det er dermed også et udtryk for et samfunds sammenhængskraft. Der findes ikke en præcis definition på social kapital, men udover tillid dækker det gældende normer i forhold til f.eks. korrupsion og svindel, samt vore netværk i form af medlemskaber af sportsklubber, religiøse grupper, kunstforeninger m.m.

Den amerikanske politolog og professor ved Harvard University, Robert Putnam, har dokumenteret, hvordan USA har undergået et dramatisk kollaps i sammenhængskraft og social kapital siden 1960'erne, med en række negative konsekvenser til følge. Tilliden til regeringen i Washington er således styrtdykket fra over 70 procent i 1960 til nu under 20 procent, og i løbet af den sidste generation er tilliden mellem amerikanerne faldet fra omkring 45 procent til 30 procent. Hans forskning har også tydeligt dokumenteret, at tilliden falder, jo mere multietnisk et samfund er. Homogene samfund er præget af en høj tillid, mens etnisk sammensatte samfund har lav tillid.

Putnams undersøgelser har endda vist, at selv tilliden mellem personer af samme race falder, når samfundet bliver mere multikulturelt. Det er ikke kun tilliden mellem personer, der falder i multikulturelle samfund, men også størrelser som tillid til de lokale regeringer, til lokale politikere og til lokale medier. Det viser sig yderligere, at borgerne er mindre villige til at engagere sig i frivilligt arbejde eller give penge til velgørenhed, ligesom de samtidig har en lav forventning om, at andre vil arbejde for fællesskabet. Borgerne i multietniske samfund har færre tætte venner og vurderer selv deres livskvalitet som lavere.

I den politiske debat er det et ofte gentaget mantra, at ”mangfoldighed er en styrke”. Det er imidlertid et tomt slogan, for det bliver aldrig konkretiseret, hvori denne styrke skulle bestå, bortset fra nogle vage formuleringer om fordelene ved at have flere forskellige perspektiver på verden. I praksis dækker sloganet derfor blot over, at der hverken er fælles værdier eller fælles mål.

I modsætning til de politisk korrekte skønmalerier fører virkelighedens multikulturelle samfund derfor til, at borgerne trækker sig tilbage fra fællesskabet og endda fra nære venner, har mistro til deres naboer, samfundet og dets ledere. De ønsker ikke selv at bidrage til fællesskabet og har omvendt heller ingen forventninger om, at andre bidrager. Det er derfor svært at se nogen fordele ved et multikulturelt samfund.

Engang var det en uskreven aftale mellem generationerne, at vi afleverede et bedre samfund, end vi overtog. Den aftale er der ikke politisk opbakning til længere, og mange af vore politikere vil ikke engang mene, at der er et problem.

I bedste fald kan vi håbe på en opgivende indrømmelse, som da ugemagasinet *Der Spiegel* for en del år siden skrev om den kreative classes egoisme, og den unge børsmægler konkluderede: Efter mig syndfloden.

Kristendommen som forudsætning

af Mathias Harding

I Deadline kunne man d.26.02.17 se og høre fire politikere, Pelle Dragsted (Ø), Ida Auken (B), Marcus Knuth (V) og Carl Christian Ebbesen (O), tale om den danske islamdebat – altså en form for debat om debatten.

To repræsentanter for venstrefløjen og to repræsentanter for højrefløjen. Lad det være sagt med det samme: der blev ikke sagt noget, der ikke allerede har været fremsat i islamdebatten igennem de seneste ti-femten år. Dog vil jeg her knytte nogle kommentarer til den indledende del af denne Deadline-debat - en indledende del, der er betegnende for den store del af venstrefløjen, der mangler blik for kristendommen som én af de vigtigste forudsætninger for moderne vestlig politik – herunder moderne dansk politik. Endvidere en indledende del der er karakteristisk for den store del af venstrefløjen, der mangler viljen til at understrege den ledende kultur i Danmark som én af de vigtigste forudsætninger for en vellykket integration, en kultur som ikke mindst kristendommen har formet.

F Ø R S T S E L V E M E N I N G S U D V E K S L I N G E N

Indledningsvist henvender studievært Jacob Rosenkrands sig til DF'eren Ebbesen: "Carl Christian Ebbesen. Dit parti er med til at sætte gang i mange af disse debatter. Jeg nævner: debatter om bederum, tørklæder, svinekød i daginstitutioner osv. Hvad skal det føre til?" Hvortil Ebbesen svarer: "Det handler grundlæggende om, at Danmark er et rigtig godt land. Den kultur, den tradition, den religion, som har ført Danmark frem til det, vi er i dag, skal vi bevare. Vi skal ikke gå på kompromis, når der kommer pres udefra, hvor der ernogle, som ønsker noget andet." Rosenkrands: "Så hvornår er *mission completed* for jer?". Ebbesen svarer: "det er den, når de mennesker der flytter hertil og skal bo her i Danmark begynder at tilegne sig viden om kristendommen, begynder at forstå den, begynder at forstå vores kultur og blive en del af den. Sådan at vi kan fungere på lige vilkår, uden at man behøver at stå i hver sin lejr og ikke forstå hinanden. Jeg synes, det er indvandrerne, der har pligten til at lære den kultur at kende, som de er flyttet til."

Rosenkrands vender sig derpå hen imod Enhedslistens Pelle Dragsted: "Venstrefløjen, I har en lang tradition for religionskritik. Kan du give et par konkrete eksempler på, hvor du i dag mener, at religion skal fylde mindre." Dragsted svarer: "Helt overordnet set føler jeg mig nogle gange som en lus mellem to negle. På den ene side ser vi en slags religiøs vækkelse i nogle af vores minoritetsgrupper, hvor man begynder at udøve en

meget bogstavtro praksis omkring sin religion [islam]. På den anden side ser vi en reaktion fra majoritetssamfundet, hvor vi har en regering, der absolut synes, der skal stå – for allerførste gang i et regeringsgrundlag – at Danmark er et kristent land. I det hele taget en slags kristen modoffensiv. Jeg har det bare sådan, at jeg ønsker at leve i en sekulær stat, jeg ønsker at leve i et samfund, hvor religion ikke fylder særlig meget i vores offentlige debat. Den [religionen] skal være helt adskilt fra stat og politik. Hvis nogle havde sagt for tyve-tredive år siden, at religion ville fylde *mere* [sætningen får Dragsted ikke afsluttet, men fortsætter i stedet med at sige] – efter religion i flere hundreder år havde fyldt *mindre og mindre* i det offentlige liv og i det politiske liv. Det synes jeg, var en god udvikling. Jeg synes, det er så ærgerligt at opleve dét som er her [nu].”

Efter et par korte ekstrabemærkninger fra Dragsteds side henvender Rosenkrands sig nu til Marcus Knuth:” Marcus Knuth, det er jer som regeringsparti, der har skrevet ind i regeringsgrundlaget, at Danmark er et kristent land. Når jeg har inviteret dig, er det blandt andet fordi du har været ude og diskutere tørklæder på det sidste. Du vil gerne have, at færre piger med muslimsk baggrund bærer tørklæde i Folkeskolen. Hvis vi lige tager det først: hvad er det du kæmper imod eller måske for?” hvortil Knuth svarer: ”Grundlæggende ser jeg dette her som et sammenstød mellem islam og kristendommen. Det er i bund og grund dét, som det handler om: der er nogle grundlæggende værdier, der er så forskellige, at de har svært ved at enes i samme rum. Hvis man kommer til Danmark, hvis man gerne vil vælge Danmark til, så er der *dele* af islam, der ikke er forenelige med den frie kristne tankegang. Det er man simpelthen nødt til at tjekke ud ved hoveddøren.” – Rosenkrands afbryder: ”Du kæmper imod islam?” Knuth replicerer: ”Jeg kæmper *for* kristendommen – for de danske kulturværdier. Uagtet om du er troende eller ej, så er kristendommen en del af den danske kultur – en del af din og min dna. Nu nævnte du tørklæderne og der mener jeg, at det er undertrykkende med tørklæder til småpiger i Folkeskolen. Jeg mener ikke, det er foreneligt med Folkeskolens ånd, der bygger på åndsfrihed, ligeværd og demokrati.” Rosenkrands følger op: ”Handler det dybest set om at stille en grænse op for islams indflydelse på hverdagen?” Knuth: ”Det handler om at værne om de danske værdier i Folkeskolen, som delvist bygger på kristendommen”.

Efter et par korte bemærkninger om Ida Aukens parti spørger Rosenkrands hende: ”Sidder du her som en fortaler for status quo, når det gælder forholdet mellem religion og samfund i Danmark?” Aukens svarer: ”Jeg sidder her vel som én, der synes, at der mangler nogle moderate værdikrigere, som siger, at hvis man gør som de to herrer derovre [Ebbesen og Knuth] gør – dvs. gør det til en religionskrig mellem kristendom og islam – så kan vi være sikre på én ting, og det er, at vi alle sammen går under i flammer. Folks religion [islam] forsvinder ikke bare, fordi man ikke kan lide den eller prøver at presse den væk fra det offentlige rum. Så finder vi ikke nogle løsninger på, hvordan vi

kan leve sammen. De moderate har alt for længe siddet på deres hænder i stedet for at komme frem og sige: hvad er egentlig formålet – det er, at vi skal kunne leve sammen i et samfund, hvor der er en majoritetskultur, der *helt klart* har en historie, nogle praksisser, en kultur som er meget formet af kristendommen – også mere end venstrefløjen egentlig virker helt til at forstå. Der er dog også et behov for, at mennesker der kommer hertil med nogle andre forestillinger skal kunne være her på en eller anden måde. Jeg må bare sige [henvendt til Ebbesen og Knuth]: altså prøv og hør her: Danmark bliver aldrig et muslimsk land. Det kommer aldrig til at ske. Jeg synes, I taler om vores kultur som om den er meget svag, som om den er sådan en syg gammel mand, der er ved at falde fra hinanden hele tiden. Hvorfor er I så bange – ha’ dog lidt selvtillid.”

NU ET PAR KOMMENTARER

Pelle Dragsted først. Dragsted mangler fuldstændig blik for kristendommen som én af de vigtigste kulturelle forudsætninger for moderne vestlig politik, ikke alene i et historisk perspektiv (1), men også i et nutidigt perspektiv (2).

For det første (1) kan eller vil Dragsted ikke forstå, at Oplysningstidens begreb om politisk frihed, dvs. de borgerlige frihedsrettigheder, ikke kunne have været der uden kristendommen som kulturel forudsætning. Dette er tilfældet uanset om flere af oplysningsfilosofferne gerne havde set religionens endelige afvikling (her tænker jeg primært på den radikale franske oplysningsfilosofi). For det andet (2) kan eller vil Dragsted ikke forstå, at kristendommen i dag er den bedst egnede religion i Vesten til – udover at sikre den religiøse frihed – at sikre den politiske frihed, de borgerlige frihedsrettigheder, fri udfoldelse.

Punkt 1 kræver en præcisering. Jeg vil begrunde dette punkt med de tre til kristendommen relaterede størrelser, nemlig Skolastikken, Renæssancen og Reformationen. Disse tre havde på langt sigt – og på hver deres måde – banet vejen for frihedsbegrebets indtog i det 18. århundredes politiske tænkning: Som repræsentanter for de tre størrelser kan nævnes William af Ockham (og dennes begreb om den menneskelige frihed), Pico della Mirandola (og dennes tale om menneskets værdighed) og Martin Luther (og dennes tale om et kristenmenneskes frihed).

Uden kristendommen som kulturel forudsætning – i form af de tre nævnte størrelser – havde frihedsbegrebet ikke holdt sit indtog i den politiske tænkning – som f.eks. i John Lockes politiske filosofi, og videre i erklæringer som *Den amerikanske Uafhængighedserklæring* (1776).

Punkt 2 kræver ligeledes en præcisering. Jeg vil begrunde den med, at kristendommen har uhyre vanskeligt ved at legitimere et krav på den politiske magt. Uagtet den senere kirkehistorie med intolerance over for mindretal og forfølgelser af samme, er kristendommen i sit udgangspunkt ikke en politisk religion. Før kristendommen blev

statsreligion i Romerriget (380), var den en forfulgt religion på linje med jødedommen. Derfor gøres der intetsteds i Det Nye Testamente nogle forestillinger om politisk magtudøvelse. Med sit ikke-politiske udgangspunkt egner kristendommen sig altså bedst til at sikre de borgerlige frihedsrettigheder fri udfoldelse.

Nu til Ebbesen og Knuth. Ingen af de to herrer taler om at tvinge muslimer til at skifte religion, men om at minoriteten af muslimer *bør* besinde sig på den ledende (majoritets)kultur i Danmark, dvs. den kultur som – ikke mindst – kristendommen har formet. At være modtagelig over for den ledende kultur er én af de vigtigste forudsætninger for at blive vellykket integreret i samme kultur.

En stor del af venstrefløjen mangler viljen til at understrege den ledende kultur i Danmark som én af de vigtigste forudsætninger for vellykket integration. Ida Auken er én af dem. Som medlem af venstrefløjens ”konfliktsky klasse” søger hun at komme uden om enhver tilskyndelse til integration i kulturel henseende. Man skulle jo meget nødtigt opfattes som én, der kerer sig om sin egen kultur. I stedet for kalder hun fejt sine politiske modstandere for religionskrigere og sig selv for ”moderat værdikriger”.

Hvad jeg hér har fremsat er blot nogle refleksioner oven på én af de vigtigste debatter vi har – og formodentlig én af de vigtigste vi nogensinde vil få – herhjemme.

NB: transskriptionen af ovenstående Deadline-debat har Mathias Harding selv stået for.

Nye bøger af Stine Munch

af Stine Munch

Jeg har for nylig skrevet to bøger. Den første hedder *På trods* og er udgivet på forlaget Eksistensen, og den anden hedder *Hyrdebånd* og er udgivet på Københavns Domkirkes forlag.

De to bøger har det til fælles, at de begge kan kategoriseres under religionspædagogisk litteratur, eller lidt mere gammeldags skrevet, så er bøgerne et forsøg på et bidrag til den opbyggelige kristelige litteratur.

For jeg mener, som jeg har sagt og skrevet mange gange, at vi skal tale tydeligt om Gud, at vi skal tale tydeligt og højt om, at Gud har fortalt os hvem han er i Kristus. Og ikke igennem alt muligt andet. Jeg tror det er det, der skal til i vores tid. Ulden skal ud af munden. Gud har noget fantastisk til menneskene, og det skal deles med alle!

P Å T R O D S

På Trods er skrevet til alle de mennesker som jeg har mødt, der siger, at de da er døbt og konfirmeret, men at de ikke ved hvad kristendommen egentlig er. Den kan således, f.eks, bruges som gave til brudepar og til dåb af unge og voksne.

Jeg har læst kapitler op som prædiken ved gudstjenester for unge mødre med små børn (særligt kapitlet om ægteskab og om det uplanlagte (barn) er relevant i den sammenhæng). Jeg har også foræret den til mennesker i sjælesorgen, som en hjælp til at få udfoldet at Gud elsker sine børn, netop - på trods.

Bogen er meget enkel, nogle vil sige enfoldig. Nu er det vanskeligt for mig at være andet end enfoldig, men jeg mener heller ikke, at kristendommen umiddelbart er svær at forstå. I hvert fald ikke for det menneske, der har set sig selv og verden i øjnene. Her er kaotisk. Her hjælper ikke andet end Guds nåde. På trods.

Bogen skal ikke nødvendigvis læses fra ende til anden, man kan ligeså vel læse et tilfældigt kapitel. Der er ingen kronologisk sammenhæng. Sammenhængen er blot forkyndelsen af Kristus. Et forsøg på det.

Stine Munch

På Trods

134 sider

Eksistensen

kr. 168

Kan købes her:

[HTTP://WWW.EKSISTENSEN.DK/PA-TRODS.HTML](http://www.eksistensen.dk/pa-trods.html)

HYRDEBÅNDET

Mens *På Trods* vil række ud til mennesker, der er knyttet til kirken igennem dåben og de kirkelige handlinger, men derudover mangler viden og sprog, så er *Hyrdebånd* henvendt til dem, der allerede er fortrolig med kirke og kristendom. Ikke at andre ikke kan være med, men jeg har, i *Hyrdebånd* skrevet direkte til den der er vant til kirke og kristendom, og man kan derfor sige, at der er brugt et ret "fromt" sprog.

Hyrdebånd består af et sæt med en lille bog med tekst og billeder og et armbånd (fås i tre forskellige størrelser).

Hyrdebåndet er bygget op over ord fra Salme 23, og hver perle på armbåndet symboliserer en del af salmen. Den sidste perle på armbåndet er korset, som symboliserer Fadervor.

Meningen med at bruge et skriftsted som Salme 23, er at hjertet skal forberedes på bøn, sådan som Martin Luther skriver det i det lille skrift, *At bede enkelt*. Det drejer sig om at tage et ord fra Bibelen og grunde over det, så ens tanker retter sig mod Gud inden man beder. Desuden skriver Luther, at det kan være godt at have en fast fremgangsmåde at støtte sig til, uden at man dog skal være bundet af det.

Det er præcis, hvad der er tanken bag hyrdebåndet. Det er en hjælp til bibelmeditation og bøn. Hyrdebåndet er en hjælp til at holde fast i tilliden til Gud, en hjælp til at bede, og som en påmindelse om, at Gud altid er os nær, og aldrig slipper det bånd han har knyttet til os i dåben.

Hyrdebånd er også udgivet i en engelsk udgave: *Preparing for Prayer*.

Stine Munch

Hyrdebånd

kr. 200

kan købes i Københavns Domkirke eller direkte hos Stine Munch.

Se evt. mere her:

[HTTP://WWW.DOMKIRKEN.DK/BLOG/22621](http://www.domkirken.dk/blog/22621)

Tag op at flyve højt, højt oppe i det blå

af Lærke Grandjean

- med Gert Biestas pædagogiske tænkning for en menneskelig fremtid

Gert Biesta er først og fremmest en uddannelsestænkner, men han er det på en eksistentiaalistisk måde – med både tro og viden. Han anser pædagogik og undervisning for at være en mulighed for at danne mennesker til verden på en voksen måde, og han ser et problem i, at det er moderne at forsøge at besejre religion og tro. Striden drejer sig for Gert Biesta ikke om, hvilken religion eller tro, der skal værre den sande, men om at viden og tro må gå hånd i hånd for at "tjene" mennesker i verden – ikke omvendt.

Jeg er medredaktør og medforfatter til bogen *Uddannelse for en menneskelig fremtid – Gert Biestas pædagogiske tænkning*. Som initiativtager til denne bog, der med ni artikler og et langt interview forsøger at belyse denne uddannelsestænkners særlige univers, må jeg ærligt stå ved, at udgangspunktet har været en fortvivlelse.

Jeg befandt mig for cirka fem år siden i en alvorlig menneskelig og faglig krise, idet jeg ikke mere kunne se mig selv i øjnene i det arbejde, jeg ellers havde været særdeles glad og nærmest lykkelig produktiv ved igennem en lang årrække. Det var lærerfaget, jeg begyndte at se enden på, og dermed følte jeg ikke blot tæppet trukket væk under min egen livsgerning men under hele det pædagogiske grundlag for uddannelse som sådan.

Måske store ord, men det er sådan jeg ser det: Pædagogikken er kommet i krise, og det hænger i høj grad sammen med, at tro og viden i accelererende grad er blevet fjender – ja, rationalitetens udtrykte fornuftsbegreb er ved at slå uddannelse ihjel, som jeg ser det.

Jeg skal ikke her beskrive min personlige krise, men blot sige at jeg på fortvivlelsens vingesus satte mig for at slippe jordforbindelsen for en stund. På samme tid som jeg følte mig frit i luften svævende, dykkede jeg ned i dybe bøger om pædagogik og undervisning for at se, om jeg da var helt alene i verden? Det var i denne søgen, jeg fik øje på Gert Biestas forfatterskab, på hvis tankesæt, konkrete forskning og utallige henvisninger til viis litteratur, jeg igen kunne finde fodfæste, både som menneske og som lærer (skønt jeg ikke mere praktiserer som underviser, for jeg sagde mit lærerjob op, og nu skriver og fortæller jeg i stedet om pædagogik og undervisning).

Hvorvidt bogens øvrige forfattere og min medredaktør til *Uddannelse for en menneskelig fremtid – Gert Biestas pædagogiske tænkning* har oplevet vor moderne tids strid og fjendskab på samme måde som jeg, må de selv og bogens kapitler udtrykke; jeg er dog temmelig sikker på, at vi alle har meget forskellige bevæggrunde til at bidrage til bogen om Gert Biesta.

Men dette indlæg handler om mit initiativ til bogen, og nu er vi fremme ved konklusionen: Mens jeg dykkede ned i de dybe bøger og samtidig følte mig svævende i den blå luft, fik jeg igen for alvor øje på vores hjemlige Grundtvig, Kold, Kierkegaard og Løgstrup. Deres menneskesyn kan enkelt udtrykkes

- med Grundtvigs ord: "Han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær".

- med Kolds: "først opleve – så oplyse".

- med Løgstrups menneskesyn, udtrykt ved den etiske fordring, som fordrer af mennesker, at de skal forholde sig til hinanden.

- med Kierkegaards menneskesyn, udtrykt ved at man har brug for at være til stede i tilværelsen, og at man må risikere sig selv og se sin nøgne eksistens i øjnene.

Med udgangspunkt i Gert Biestas opfattelse af tro og viden som to sider af samme sag, ser jeg hele misèren i fjendskabet og striden i den pædagogiske krise som hidrørende fra, hvilket menneskesyn der hersker.

Menneskesynet bag den herskende lærings- og målingsstyringen i uddannelse, ser mennesket som en ting, der skal kvalificeres til arbejdsmarkedet.

Menneskesynet bag den fløj, som er mest i front i kritikken af denne herskende lærings- og målingsstyring – nemlig Bildung-dannelsesfløjen – er for en dels vedkommende kommet derhen, hvor man ser mennesket som et objekt, som skal kvalificeres socialt og kulturelt. Det var slet ikke det oprindelige menneskesyn i Bildung-dannelsessynet, men det er den sørgelige udvikling. Et eksempel på denne udvikling er læreruddannelsen, hvor det i mine øjne er sket i forsøget på at tilpasse pædagogikken til tidens herskende politik om evidens, empiri og måling. Man anvender stadig begrebet dannelse, men dette begreb tilpasses mere den herskende diskurs med nye ord i centrum som langsomt men sikkert skaber et mere objektiverende menneskesyn.

Med disse to menneskesyn er vi kommet til at underkaste os tankegange, som bare ikke rammer tonen i den danske sang. Det er derfor, det igen er Grundtvigs, Kolds, Løgstrups og Kierkegaards menneskelige toner, vi bør lytte til.

Det er de samme toner, som Gert Biesta med sin vedholdende talen for både viden og tro i uddannelse udtrykker i sit menneskesyn: "I mit eget værk har jeg formuleret den uddannelsesmæssige opgave – faktisk *uddannelsesopgaven* – som at vække lysten i et andet menneske til at ville eksistere i verden som et subjekt, der sammen med andre

subjekter skal kunne leve godt i verden - det er her al uddannelsesmæssig og pædagogisk arbejde, anliggende og opmærksomhed har til huse”.

Uddannelse for en menneskelig fremtid

redigeret af Lærke Grandjean og Ole Morsing.

Udkommet på forlaget Klim.

Så hjælpeløs og spæd

af Merete Bøye

Anmeldelse af Iben Krogsdal – Vor Gud, du mærker vores sorg

Antagelig har det ikke undgået læserens opmærksomhed, at vi i år fejrer 500 års-jubilæet for Luthers 95 teser mod afladen. Dette har givet anledning til en skov af mere eller mindre vellykkede projekter og udgivelser, og en af dem er Iben Krogsdals nydigtinger af 21 af salmebogens Luther-salmer.

Iben Krogsdal udtaler (i et foredrag på Præstehøjskolen), at samlingen rummer både ”med- og moddigtinger” af Luthers salmer. Dvs at visse af salmerne så at sige stryger Luther med hårene, mens andre bruger Luther som afsæt til at sige noget nyt og i visse tilfælde endda direkte at modsige reformatoren. Det er et både modigt og spændende projekt.

Krogsdal er temmelig produktiv og har inden for de seneste fem-seks år opnået at blive en af de mest kendte og sungne nyere salmedigtere i Danmark. Alene af den grund er hun værd at beskæftige sig med. Hendes salmer er som regel sprogligt vellykkede. Uden at tale ned til modtageren skriver Krogsdal på et jævnt og letforståeligt dansk, der samtidig er poetisk og billedrigt. Billedsproget er ofte ekkoer af bibelen eller de gamle salmer, men det kan også være hverdagslige billeder, som dog ikke bliver overdrevent moderne – og dermed alt for hurtigt altmodiske – som vi så det i 80'erne hos særlig Hans Anker Jørgensen.

Man fornemmer til en vis grad gennem velskrevenheden en vis tendens til at ligge under for vor tids store svøbe inden for kirke- og kulturliv, nemlig dette evige, trættende fokus på ”moderne mennesker” og hvad man forestiller sig, disse mennesker kan relatere til. Luthers salmer er jo 500 år gamle, så hvad har de dog at sige folk i dag? Der må gendigtning til.

Dette er sandt et vist stykke hen ad vejen, for det kan ikke nægtes, at der i de seneste 50 år er sket et betydeligt dannelsestab, så det meste af den kristendomskundskab, der engang var rygmarvs-paratviden for ehvert skolebarn, nu er eksotiske nørdekundskaber for særligt indviede. Dette er begrædeligt. Men er der derudover så stor forskel på ”moderne mennesker” og enhver anden tids mennesker? Er menneskehjertets dybeste håb og længsler ikke stadig de samme, nu som dengang?

Danske salmedigtere har siden 70'erne tilsyneladende været ret enige om, at moderne mennesker ikke tror sådan rigtigt på Gud. De vil måske gerne tro, men de kan højest præstere et lille håb om, at der måske findes en eller anden form for guddom. Og så er de bange. Uh, de er så bange. Og de tror, de er bange for ting uden for dem selv, og derfor lukker de sig; men egentlig er de faktisk bare bange for noget inde i dem selv, og derfor skal de bare åbne sig og brede armene ud for alt det fremmede.

Angst, tvivl, afmagt, svaghed og gudsforladthed er hvad der præger disse stakkels moderne mennesker. For nu ikke at blæse disse skrøbelige stakler omkuld, lader moderne danske salmedigtere dem i salmerne møde en Gud, der er lige så angst, tvivlende, afmægtig, svag og gudsforladt, som de selv er.

Sådan en lille og menneskelig Gud er – medgivet – let at relatere til; men skal Gud egentlig være det? Her kunne det være interessant at vide, hvad Iben Krogsdal mener, men hun er ikke så let at få greb om. Flere af salmerne taler forudsigeligt nok om denne svage, udtømte Gud, som det er så populært at tale om. Fx i nydigtningen af *I dødens bånd vor frelser lå*, som i Krogsdals version hedder *Nu smelter himlen, Gud er død*, og da titlen siger det hele, skal der ikke her gås i flere detaljer. *En sød og liflig klang* er i Krogsdals version blevet til *Så hjælpeløs og spæd*. Både Luther og især Grundtvig talte om, at Kristus rummer en spænding mellem det lille spæde barn i krybben og den store vældige Gud. Jeg gætter på, at Iben Krogsdal er inspireret af fx Grundtvigs julesalme *Glæden hun er født i dag*. Men hos Krogsdal er vægten ikke i balance, som hos Grundtvig. Det svage og spæde overskygger det store og vældige i en sådan grad, at det end ikke nævnes, at den Gud, der lagde sig i krybben, også har vældige skaberkræfter. Vi hører blot, at han ”stilner sorgens bas” og ”skinner gennem glas”.

HVAD BETYDER OPSTANDELSE?

Opstandelsens virkelighed er sat til diskussion i disse år, og derfor lytter man intenst efter Iben Krogsdals syn på dette spørgsmål: er opstandelsen virkelig og håndgribelig, eller er det poetisk sprog, der blot vil fortælle os, at der sker noget dejligt på tirsdag? Krogsdal holder dog kortene tæt til kroppen. Hun taler flere gange om et håb (ikke en tro) på, at der findes mere end blot denne jord: ”Vi håber at når alt er tabt / er dine veje lige skabt”, ”Men skal vi vågne uden svar / til dagligdødens domme / og skal vi gøre maden klar / til tiderne er omme / så tror jeg på et skjult minut / hvor alt er tabt og alt fortrudt / og der kan jeg høre ham sige: / Se mit rige!”, og måske mest tydeligt: ”og der vil stige morgensang / fra barneminder / og dem du tog herfra engang / får røde kinder”.

Skal disse strofer forstås som et forsigtigt udtrykt håb om en glædelig opstandelse på den yderste dag, så skal det hilses varmt velkomment herfra, men hvorfor så forbeholden? Hvorfor ikke udbasunere det fra tagene, som om det var påske i den ortodokse kirke:

”Kristus er opstanden! Ja, han er sandelig opstanden!” Er det salmedigteren selv, der ikke rigtig ved, om hun tør tro på en glædelig opstandelse eller ej? Eller er det fordi, det er for farligt for moderne mennesker? Bliver de blæst ud af kirken ved lyden af sådan et kraftfuldt råb, disse svage små vaklende stakler

LÆNGSLEN EFTER DOMMEN

Så vidt det frygtsomme råb fra afmagtens afgrund til den afmægtige Gud, der måske/måske ikke findes. Vi forstår, at Gud er en blød mand, hvis bedste kvalitet er hans medfølelse – det der på nudansk hedder empati. Gud forstår dig. Når du henvender dig til Gud med din klage og nød, så forstår han dig godt. Det gør han. Han kan bare ikke rigtig gøre noget ved det. Det er fint og meget poetisk formuleret hos Krogsdal, men vi har hørt det før. Iben Krogsdal er dog ikke så let at sætte på formel. Andre af salmerne går nye veje, og disse er efter denne anmelders mening de mest interessante i samlingen.

Giv mig, Gud, en skæbnetime er en omvending af *Jesus Kristus er til stede*. Hvor den oprindelige salme udtrykker en længsel efter frelse, beskriver Krogsdals version en utilfredsstillet tørst efter Guds tilintetgørende dom: ”Lad mig synke foran alle / giv mig dommen, lad den falde / ram mig med din kæmpeild / og gør med mig hvad du vil // Lad mig skue alle løgne / lad mig dø med åbne øjne / gør mig, Gud, til ingenting / styrk mig i et kvantespring”.

Længslen efter dom og tilintetgørelse rummer en bevidsthed om, at der findes en guddommelig lov og orden, som mennesket er forpligtet på. Denne salme fortæller os, at der inde bag den udtømte, lidende, evigt forstående Gud, som alle nye salmer fortæller om, stadig findes en mægtig Gud, der er vred og radikalt anderledes end mennesker. Han råder over vældige engleskarer, og han kan styrte mennesker i afgrunden, når han vil. Når vi længes efter tilintetgørelse, er det i virkeligheden fordi vi længes efter genrejsning og opstandelse, men salmen standser ved dommen og udslettelsen. Dette gør imidlertid ingenting, idet man kan antage, at blot det at lade sig ryste af selve lovens og dommens virkelighed, må føre til en længsel efter den Gud, der kan genrejse det udslettede menneske. Og så kan man jo synge en salme af Kingo bagefter.

Også *Jeg er så bange. Natten gror* fortjener at fremhæves. Her er der ekko af Knudsen og Grundtvig, når salmens jeg på sin billedlige sørejse på verdens hav rammes af tsunamier, er nær ved at drukne i det sorte hav og råber til Gud: ”Er det din straf der skyller ind / din stormflod i mit mørkesind / der tabte det du drømte”. I en anden salme taler Krogsdal om, at vi står i en ”lys gæld” til Gud. Altså noget så sjældent som moderne salmer, der taler om syndserkendelse og frelseslængsel. Dette er meget kærkomment.

Tidens mode-emne er det samme for moderne salmer som for tv-prædikener: flygtninge og indvandrere. Hvor modeprædikanterne serverer pointerne for os på et sølvfad med tomater i siderne, går salmedigterne mere stille til værks og benytter antydningens kunst. Man mærker dog tydeligt hensigten, når fx Krogsdal beder: ”Vær god ved os som låser alt / og sikrer vore huse” eller taler om, at vi ”mødes ... i svag foragt / for dem vi ikke kender”. Vi skal forstå, at det er meget galt – syndigt, kunne man måske sige – at gå ”frem med vold og magt / mod dem vi kaldte fjender”, og at vi må bede Gud om at hjælpe os ud af vores fordomsfuldhed. Hvis han altså findes, og sådan. Det er i hvert fald meget forkert at tale om, at man har fjender, og at der findes nogen, der vil én det ondt. Al den angst og afmagt, som disse moderne salmer adresserer til kvalmegrænsen, kommer nemlig aldrig andre steder fra end inde i os selv. Aldrig. Der findes hverken Fanden eller fjender.

Problemet med denne tilgang til menneskelivet, er, at det tydeligvis er helt i uoverensstemmelse med virkeligheden. Der findes sådan en ting som ydre magter og ydre fjender, og mennesker har altid haft brug for at bede Gud om hjælp og undsætning i trange tider.

Det store spørgsmål, som man sidder tilbage med, efter at man har læst både Krogsdals og stort set alle andre moderne danske salmedigteres famlende, tvivlende salmer, der er forbeholdne over for alting undtagen fremmede mennesker, er dette: hvem skal hjælpe os i vores nød og fare? Her har kristne mennesker altid sagt med Salme 121: ”Jeg løfter mine øjne mod bjergene: hvorfra kommer min hjælp? Min hjælp kommer fra Herren, himlens og jordens skaber.” Som nævnt udtrykker Iben Krogsdal selv en dyb længsel efter en Gud, der er mægtig til både at knuse og at frelse. Men det er bare ikke en mulighed i et univers, hvor Gud selv er svag og afmægtig.

Krogsdal vil gerne have, at vi skal gå ud i livet med frimodighed og møde ethvert menneske med åbne arme. Men det kan man kun, hvis man har den tro, at Gud kan hjælpe, og at hvis alting slår fejl her på jorden, så ejer man alligevel alt, fordi man ved, at der er en glædelig opstandelse på den yderste dag. Hvis Gud er afmægtig og opstandelsen et blålys, så er der ingen trøst og intet håb. Heller ikke for ”moderne mennesker”.

Iben Krogsdal har uden tvivl – og beklageligvis – ret, når hun forudsætter, at dannelsestabt i dag er afgrundsdybt, og at mange mennesker i dag ikke har noget naturligt forhold til bibel, salmebog eller kirkegang. Spørgsmålet er, hvad vi skal gøre ved det?

Det er ofte sagt, at vi skal ”møde mennesker der hvor de er”, ”sænke tærsklen til kirken”, ”tale ind i moderne menneskers hverdagsverden” osv. Men det virker jo ikke. Måske skal vi i stedet gå den modsatte vej og insistere på kirken og troen som det anderledes rum? Iben Krogsdal skriver selv om det at sige med på den trosbekendelse, hun ellers som ung var anfægtet af: ”[Det er] befriende at overgive sig til det mytiske, magiske, uforståelige store, ... [hvor] ordene bærer én ind i en virkelighed, der ikke er begrænset af, hvad man nu ellers tror på eller står inde for eller mener eller for tiden føler”. Hvorfor skulle dette være så egenartet for Iben Krogsdal? Mon ikke, mange andre ”moderne mennesker” også kan gribes af den overvældende følelse af ubegribelig storhed og vælde, som hun selv rammes af.

Der er meget godt at sige om Iben Krogsdals salmer, men denne anmelder sukker stadig efter en salmedigter, som skriver salmer, der vil mere end fortælle, at Gud måske / måske ikke findes, og at hvis han findes, så ved han godt, hvordan vi har det. Der var engang et behov for fløjlsbløde, forbeholdne moderne salmer, der stryger små blege, tvivlende mennesker med hårene og bekræfter dem i, at det er helt okay at tvivle på Gud. Men det behov er mættet forlængst. Nu trænger vi til salmer, der blæser os omkuld, fordi de lader os skue glimt af Guds storhed. Bragende salmer til opbyggelse af mod og frejdig tro. Uforbeholdne salmer, der, som de unge siger, *går all in* på Gud og udtrykker en nagelfast, urokkelig gudstro. Gud er Gud, om alle mand var døde. Punktum. Ikke noget med *måske* og *hvis nu* og *vi har da i hvert fald håbet*. Sådan en salmebog ønsker denne anmelder sig i julegave. Men hun får det nok ikke.

Iben Krogsdal

Vor Gud, du mærker vores sorg. Luther nydigtet

144 sider

Inkl. noder til alle salmerne

kr. 268

Syng Nyt

3. søndag efter Trinitatis

af Merete Bøye

Kunstnere har ofte taget lignelsen om det fortabte får til motiv. Tit er der bare sket det, at de i stedet for en hyrde har afbildet Jesus med et får i armene. Derved kan man få den opfattelse, at Jesus nærrede en særlig forkærlighed for får. Hvilket han selvfølgelig ikke gør, for en lignelse er jo billedsprog, og ligesom hyrden forestiller Jesus, så forestiller fårene menneskene. Vi mennesker er ligesom en fåreflok, og Jesus er ligesom en fårehyrde.

Men hvilket får forestiller netop dig? Er du det fortabte får, som hyrden utrætteligt leder efter, indtil han finder det? Eller er du et af de 99 velopdragne får, der lydigt holder sig i hyrdens nærhed? Hvis du bedst kan identificere dig med et af de 99, så synes du måske, det er ærgerligt, at hyrden tilsyneladende sætter større pris på det vildfarne får, end han gør på dig og de andre. Der bliver større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse. Men hvorfor gør der i grunden det? Jeg mener: hvis vi oversætter lignelsen, så har vi her 99 pæne, ansvarlige borgere og så en enkelt idiot, der ikke kan finde ud af at følge de rette veje. De 99 gør sig umage for så godt de kan at leve op til Guds love og bud. Den sidste stikker af fra det hele, fralægger sig ansvaret, og kommer ikke tilbage til Gud igen, før Gud selv kommer og henter ham. Og sådan en charlatan tillader Gud sig at favorisere på bekostning af de 99 retsindige og gudfrygtige folk.

På den baggrund er det ikke sært, at alle toldere og syndere holdt sig nær til Jesus for at høre ham, mens farisæerne og de skriftkloge gav ondt af sig. Farisæerne, disse ordentlige borgere, som må have kunnet identificere sig med de 99 retfærdige, de regnede naturligvis med, at de skulle få en stor belønning hos Gud, fordi de havde levet så rent og så ansvarligt. Hvad bilder Jesus sig ind at komme og påstå, at Gud glæder sig lige så meget – ja, endda mere – over en omvendt synder, som over en farisæer, der lever så meget mere retlinet. Det giver ingen mening. Vil Gud da have, at vi skal kvæje os? Vil Gud have, at vi skal synde imod ham og komme bort fra ham?

Det er selvfølgelig ikke det, der er meningen med lignelsen. Hyrden glæder sig ikke over, at fåret er løbet bort; han glæder sig over, at han fandt det igen. Ligesådan er glæden i Himlen naturligvis ikke over synden, men over omvendelsen fra den, altså med andre ord over redningen fra dén bundløse afgrund, som synderen nær var rendt i. Denne store glæde over omvendelsen fra synden skyldes Guds dybe kærlighed til sin skabning. Mennesket er i bund og grund en klump jord, som Gud har dannet til en krop og indblæst sin egen ånde i. Så rørende er menneskeartens tilblivelse beskrevet i Bibelens billedsprog, og det alene er et stort tegn på Guds kærlighed til sine børn.

Man kan prøve at spørge sig, hvordan man selv ville reagere, hvis et af éns børn var forsvundet. Så ville enhver kærlig far eller mor gøre som hyrden i dagens evangelium: slippe alt, hvad man har i hænderne for at gå ud og lede efter det, man har mistet. Og når det bortløbne barn var fundet, så ville det naturligvis få flere kys og kram end de andre børn, der ikke havde været i den samme fare. Sådant er det også med Guds kærlighed til menneskene. Han elsker dem ømt og højt, og netop derfor bekymrer han sig, når de farer vild, og glæder sig tilsvarende, når de kommer tilbage igen.

Når vi tvivler om det rimelige i, at Gud kan tilgive selv de mest utilgivelige syndere, så tvivler vi faktisk på Guds faderkærlighed og har glemte, at vi er hans børn. Og så er vi stærkt på vej til også at tvivle om hans troværdighed, som vidnede for os, at han var Guds søn, ét med sin Far, og kom til verden for at frelse det fortabte. For hvis Guds søn, vores frelser, ikke havde glædet sig mere over én falden synders omvendelse end over de ufaldnes retfærdighed, så ville han være blevet hos engleskarerne i himlen. Så ville han aldrig have taget en tjeners skikkelse på eller båret vores synder på sin krop og givet sig hen for vores skyld.

Nej, det står fast, at Gud glæder sig over de omvendte syndere. Og dermed har vi andre heller ikke nogen god undskyldning for ikke at glæde os med ham. Det er jo helt åbenbart latterligt for et menneske som dig eller mig at fordømme det fortabte får, når vi hører, at Guds engle glæder sig over ham. Som om vi var bedre end Guds engle.

Man kan kun glæde sig over en synder, der omvender sig, hvis man anerkender, at der findes en sådan ting som synd. Og man kan kun føle den befrielse, der ligger i at have sine synders forladelse, hvis man selv har erkendt, at man er en synder. At man kan synde. At der findes en lov, som er hellig og givet af Gud – og at man ikke formår at holde denne lov. At der findes noget, der er rigtigt, og noget, der er forkert – og at disse moralske guidelines er givet af Gud. Den grundlæggende synd er: at ville sit eget, altså egoisme på bekostning af medmennesket. Det er nemlig brud på den grundlæggende lov, som er det dobbelte kærlighedsbud: Du skal elske Gud af hele dit hjerte, og din næste som dig selv.

Den fremherskende moralske tendens i den vestlige verden i dag synes ellers at være, at man ”bare skal følge sin maveførmelse” og at, ”hvis man føler for det, så er det rigtigt”. Denne holdning har resulteret i stor kreativitet og mange glæder, men også i et vist moralsk forfald, hvor vi er ved at være så afstumpede, at vi dårligt nok kan mærke, når vi gør andre mennesker ondt i vores grænseløse selvudfoldelse.

Der er tilgivelse for hver en synder. Dette er hele kristendommens essens. Men for at det overhovedet skal give mening at tale om, at vi er (tilgivne) syndere, er vi nødt til at have en vis synds-erkendelse. Ellers er alt bare lige godt eller lige skidt.

Det er åbenlyst, at man ikke kan vende om, hvis man ikke er klar over, at man er faret vild. Omvendelse forudsætter med andre ord, at man erkender, man er en synder, der

har behov for tilgivelse. Troen på syndernes forladelse kan ikke findes hos andre end omvendte syndere. Kun de kan føle sig fundet og trøstet og tilgivet af Gud som det bortløbne får af sin hyrde.

Set i det lys er det kun ret og rimeligt, at Gud glæder sig mere over en enkelt omvendt synder end over alle verdens retfærdige farisæere og skriftkloge. Hvem er i grunden retfærdig? Hvem er altid og i alle ting gudvelbehagelig? Menneskers stræben i den retning ender som oftest højest i selvretfærdighed og selvbehagelighed, skønt det jo slet ikke var det, der var meningen. Når jeg sætter Guds lov op foran mig som et spejl, så afsløres det altid, at jeg ikke er spor så retfærdig, som jeg ellers gik og troede; men at jeg er en synder, håbløst vildfarende i min utilstrækkelighed til at følge Guds veje. Så er det godt at vide, at der bliver større glæde i himlen over én synder, der omvender sig, end over nioghalvfems retfærdige, som ikke har brug for omvendelse. Amen!

Temadag om Martin A. Hansen

af Liselund

TEMADAG OM MARTIN A. HANSEN OG "ORM OG TYR"
PÅ LISELUND, LØRDAG DEN 4. NOVEMBER 2017

PROGRAM

10.00 Ankomst, kaffe, velkomst ved Nana Hauge

10.30: Anders Thyrring Andersen, sognepræst og litterat: Kontrapunkt. Om arbejdsfællesskabet mellem Martin A. Hansen og Sven Havsteen Mikkelsen. Foredraget skildrer mødet, venskabet og arbejdsfællesskabet mellem Martin A. Hansen og Sven Havsteen-Mikkelsen. De såkaldte kirkerejser rundt i Danmark og det øvrige Skandinavien sammen med Ole Wivel som forberedelse til det fælles værk "Orm og Tyr". De senere rejser og fælles bogudgivelser. Mødet og samarbejdet med Sven Havsteen-Mikkelsen blev i en årrække et af de væsentligste elementer i Martin A. Hansens tilværelse og var med til at sende forfatterskabet i en ny retning. Ligesom Martin A. Hansen fik kolossal betydning for Havsteens udvikling som kristen maler. Begge befandt de sig i et spændingsfelt mellem tradition og modernitet. Begge formåede de at forene et modernistisk formsprog med en kristen tro.

12.00 Frokost

13.00: Ole Juul (pastor emeritus, forfatter og formand for Landsforeningen Martin A. Hansen): At binde mørkets fyrste – troen og opstandelsestanken i "Orm og Tyr" En belysning af opstandelsestanken og -troen som den kommer til udtryk i religionsskiftet i Danmark o. år 1000, og som den levende beskrives i Martin A. Hansens store værk "Orm og Tyr". I foredraget trækkes der desuden linjer tilbage til novellerne "Agerhønen", "Høstgildet" og "Paaskeklokken" med påvisning af hvordan opstandelsestanken og -troen heri får et litterært/kunstnerisk udtryk.

14.30 Kaffe

15.00 Henning Nørhøj (Teolog, tidl. sognepræst og højskoleforstander): Fra soldyrkelse til folkekirkekristendom. Martin A. Hansens "Orm og Tyr" i et kirkehistorisk perspektiv. Martin A. Hansen fortæller visionært og personligt om religionsskiftet i Norden. Selv om

bogen bygger på solide studier, er det fortælleren og digteren, der skriver værket. Foredraget, der ledsages af billeder, vil sætte forfatterens indføjte skildring i centrum.

16.30 Afslutning

Pris: 400 kr incl. Frokost og 2 x kaffe

Tilmelding via Liselunds hjemmeside: WWW.LISELUND.DK eller ved henvendelse på INFO@LISELUND.DK eller tlf: 5852 3120

Liselund er beliggende på Slotsalleen 44, 4200 Slagelse

Røde orme danser rumba

af Gorm Santorini

Røde orme danser rumba
på din pandes trampolin
vintergækken har lumumba
i en revnet tamburin
over klodens æble

Sorte kopper, ildkarafler
rosenduft og sojamel
stikker dig som bilka-gafler
rustent langs dit frontpanel
aben bokser træet

Lodne hænder sender kroge
over Golgatas stramaj
brocher suger jordens snoge
lirum larum lirum lej
på en bund af havtorn